

Iwona Szymik

„Lektura pokarmem wyobraźni, czyli którą do czytelnika”. Konferencja dla nauczycieli bibliotekarzy (Bielsko-Biała, 29 listopada 2016 r.)

Nowa Biblioteka. Usługi, Technologie Informacyjne i Media nr 2 (25), 141-144

2017

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Iwona Szymik

Zespół Szkół Gastronomicznych i Handlowych w Bielsku-Białej

**„Lektura pokarmem wyobraźni,
czyli któreś do czytelnika”
Konferencja dla nauczycieli bibliotekarzy
(Bielsko-Biała, 29 listopada 2016 r.)**

29 listopada 2016 r. w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Bielsku-Białej odbyła się konferencja dla nauczycieli bibliotekarzy wszystkich typów szkół i placówek, poświęcona różnorodnym formom promocji czytelnictwa. Wzięło w niej udział około 70 uczestników, dla których wystąpienia przygotowali: Barbara Maria Morawiec, bibliotekarz i redaktor naczelna portalu *Lustro Biblioteki*; Krzysztof Marek Bąk, artysta plastyk i dziekan Wydziału Artystycznego Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie oraz Katarzyna Urbaniec, nauczyciel bibliotekarz i pracownik Wydziału Zbiorów Audiowizualnych Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Bielsku-Białej. Wykłady dotyczyły dobrych stron czytelnictwa w Polsce, humanistycznego wymiaru sztuki ekslibrisu oraz możliwości promocji książki i biblioteki za pomocą flashmobu. W drugiej części spotkania organizatorzy przygotowali opcjonalne warsztaty, na których można było zapoznać się od strony praktycznej z takimi formami pracy z czytelnikiem, jak papierowy teatr kamishibai, drama i gra miejska w bibliotece. Zajęcia poprowadziły: Zofia Piątkowska-Wolska, założycielka wydawnictwa Tibum; Iwona Kusak, instruktorka teatralna i pedagog dramy; oraz K. Urbaniec wraz z bibliotekarzami Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej obsługującymi trasę gry.

Podczas pierwszych warsztatów, zatytułowanych *Kamishibai – czytam, piszę, ilustruję*, Z. Piątkowska-Wolska zaprezentowała książkę *Mój przyjaciel Kemushi*, a następnie omówiła główne cechy i historię kamishibai.

Kamishibai (z japońskiego *kami* – papier, *shibai* – sztuka) oznacza teatr obrazkowy lub teatr ilustracji. To starożytna japońska metoda opowiadania historii, w której wykorzystuje się kartonowe plansze z obrazkami i tekstem (37 × 27 cm) oraz drewniany lub kartonowy parawan w postaci otwartej sceny. Kamishibai może być używany w domu, bibliotece, szkole, przedszkolu, ośrodku kultury, w pomieszczeniach i w plenerze. Jest niecodzienną formą spotkania z książką w ramach edukacji czytelniczej.

Papierowy teatr (parawan) powinien stać na podwyższeniu na wysokości oczu widowni. Ilustracje pojawiają się przed odbiorcą, tworząc integralną całość z czytanim tekstem. Różne tempo zmian ilustracji daje wrażenie ruchu jak w filmie animowanym. Kamishibai to skuteczne i od dawien dawna znane narzędzie w procesie nauki opowiadania, czytania, pisania, tworzenia własnych historii, ilustrowania i rysowania przez dzieci i dorosłych. Opowiadania kamishibai to historie z morałem, które stanowią pretekst do rozmów o emocjach, uczuciach i wartościach. Najczęściej składają się z 12–16 kart (obrazów). Na przedniej stronie karty odwróconej w stronę odbiorcy widnieje ilustracja, tył karty zawiera tekst, który czyta opowiadający, oraz czarno-biały podgląd ilustracji, którą widzi publiczność. Parawan stanowi oprawę dla ilustracji i skupia na niej uwagę publiczności, wyodrębniając się z otaczającej rzeczywistości. Wykorzystując zasadę kamishibai, dzieci, a także młodzież i dorośli, mogą sami wymyślać i malować opowiadania lub obrazować znane bajki. To praca z tzw. magiczną skrzynką. Kamishibai można porównać do teatru marionetkowego, w którym funkcje marionetek pełnią ilustracje książkowe.

Źródła papierowego teatru obrazkowego wywodzą się z XII w. ze świątyń buddyjskich, gdzie mnisi za pomocą zwijanych rulonów z historiami obrazkowymi przekazywali umoralniające opowieści niepiśmiennej publiczności. W 1923 r. powstał pierwszy teatr obrazkowy dla dzieci. Lata pięćdziesiąte XX w. uważane są za złoty okres rozwoju tego teatru, ale już w latach sześćdziesiątych został on wyparty przez telewizję i prasę codzienną oraz pierwsze komiksy. Tymczasem w latach siedemdziesiątych nastąpiła reaktywacja teatru kamishibai w Europie. We współczesnym kamishibai zachowana jest idea i forma teatryku, ale treści dostosowuje się do warunków i tradycji kulturowych danego kraju lub regionu. Minispektakle kamishibai rozwijają wyobraźnię, bawią i uczą jednocześnie. Dla każdej publiczności są chwilą magicznej podróży. Ta forma teatru może mieć charakter aktywizujący lub linearny, to narzędzie wielorakiej komunikacji. Książka daje indywidualizm odbioru, a kamishibai – poczucie wspólnotowości.

Dla dorosłych to również możliwość odkrycia własnych uzdolnień i możliwości artystycznych.

Drugie warsztaty, zatytułowane *Olbrzym bez słów, czyli promocja czytelnictwa metodą dramy*, prowadziła I. Kusak, instruktorka teatralna i pedagog dramy, kierownik Domu Kultury im. Wiktorii Kubisz w Bielsku-Białej. Po autoprezentacji uczestników, ćwiczeniach integrujących grupę oraz krótkim wstępie teoretycznym, zdefiniowaniu metody dramy, najbardziej powszechnych technik i celów, w jakich jest wykorzystywana, nastąpiła część praktyczna. I. Kusak podkreśliła, że metoda dramy jest aktywną i bardzo czasochłonną formą pracy, ponieważ dzieci samodzielnie wchodzą w różne role. Następnie instruktorka omówiła terminy, takie jak: drama (gry i zabawy wykorzystujące elementy teatralne do integracji zespołu), gry i zabawy dramowe, techniki i strategie dramowe, drama właściwa (autentyczne przeżycie, przewartościowanie różnych doznań, porównanie do *katharsis*). W następnej części warsztatów uczestnicy pracowali z tekstem, wykorzystując bajkę Brunona Ferrera *Olbrzym bez słów* do stworzenia scenariusza zajęć dramowych. W trakcie pracy doszli do wniosku, że biblioteki są idealnym miejscem do stosowania metody dramy, a także że to doskonała promocja czytelnictwa. Gry i zabawy dramowe integrują, budują zaufanie i podnoszą energię grupy, zapewniają wszechstronny rozwój osobowości dzieci i młodzieży. Ponadto dramę wykorzystuje się w pracy wychowawczej, nauce komunikacji i współpracy, rozwoju umiejętności interpersonalnych, rozwiązywaniu konfliktów oraz przeciwdziałaniu przemocy rówieśniczej i agresji.

Podczas dramy na podstawie bajki B. Ferrera uczestnicy warsztatów zastanawiali się, czego brakuje w relacjach między bohaterami. Analizowano podstawowe informacje dotyczące komunikacji werbalnej i pozawerbalnej, podawano przykłady zachowań. Sformułowano pytanie: Jak możemy wpłynąć na postawy tych osób?. Propozycje odpowiedzi spisano na kartkach, które wrzucono do Koszyka Dobrych Słów. Zajęcia zostały ocenione jako bardzo ciekawe, absorbujące, intrygujące. To kolejna z wielu dróg prowadzących do czytelnika.

W trakcie trzecich warsztatów, *Gra miejska w bibliotece*, prowadząca K. Urbaniec przedstawiła najważniejsze zasady gry miejskiej w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej. Uczestnicy zajęć dowiedzieli się, dla kogo przeznaczona jest gra miejska i jaki jest jej cel.

Tematem przewodnim gry miejskiej był secesyjny Pałacyk Rosta w Bielsku-Białej – uczestnicy poznawali jego historię oraz współczesne wykorzystanie zabytkowych pomieszczeń. W tym celu zostali podzieleni na 3 grupy – musieli przejść całą trasę gry, wykonać wszystkie

zadania oraz odgadnąć hasło niezbędne do zakończenia gry, wykazując się wiedzą i spostrzegawczością. W pięknym gabinecie dyrektora Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej, Anny Niemiec-Warzechy, gracze podsumowali udział w grze i wymienili się wrażeniami.

Konferencja na temat promocji czytelnictwa została zorganizowana przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką w Bielsku-Białej po raz pierwszy. Duży odzew ze strony nauczycieli bibliotekarzy regionu świadczy o ogromnej potrzebie wymiany doświadczeń i doskonalenia tej sfery pracy z młodym czytelnikiem. Na podstawie analizy złożonych ankiet ewaluacyjnych można stwierdzić, że zaproponowane zagadnienia okazały się trafnie dobrane, wystąpienia były atrakcyjne, a warsztaty przydatne. Największym zainteresowaniem uczestników cieszyły się przykłady dobrych praktyk i konkretnych rozwiązań. Zgromadzeni nauczyciele wysoko ocenili organizację przedsięwzięcia, przygotowane materiały oraz ogólną atmosferę spotkania w klimatycznym otoczeniu secesyjnej perły architektury.